

NOTĂ INFORMATIVĂ

la proiectul de lege pentru modificarea Codului de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225/2003 (asigurarea implementării Convenției de la Haga privind acordurile de alegere a forului, încheiată la 30 iunie 2005)

1. Denumirea autorului și, după caz, a participanților la elaborarea proiectului

Proiectul actului normativ a fost elaborat de către Ministerul Justiției.

2. Condițiile ce au impus elaborarea proiectului de act normativ și finalitățile urmărite

Prezentul proiect de act normativ a fost elaborat în vederea ajustării prevederilor *Codului de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225/2003* la prevederile *Convenției de la Haga privind acordurile de alegere a forului, încheiată la 30 iunie 2005*¹ (în continuare – *Convenție*).

Avînd în vedere faptul reglementării de către *Convenție* a raporturilor internaționale de alegere exclusivă a forului, prin intermediul încheierii de acorduri în materie civilă sau comercială și determinării competenței instanței judecătorești la judecarea cauzelor civile cu element de extraneitate, devine imperioasă ajustarea cadrului legislativ național, și anume Capitolul XLI Competența instanțelor judecătorești ale Republicii Moldova în procese cu element de extraneitate și Capitolul XLII Recunoașterea și executarea hotărârilor judecătorești și hotărârilor arbitrale străine din *Codul de procedură civilă*.

Convenția garantează îndeplinirea a trei elemente-cheie:

- I. instanța aleasă prin acordul de alegere exclusivă a forului trebuie să soluționeze cauza, atunci când o astfel de acțiune este introdusă în fața sa;
- II. orice altă instanță în fața căreia este introdusă acțiunea trebuie să refuze soluționarea acesteia și,
- III. hotărârea instanței alese trebuie să fie recunoscută și executată.

Respectiv, anume în privința acestor aspecte urmează a fi operate modificări subsecvente în legislația națională, astfel încât să corespundă normelor *Convenției* cu o forță juridică superioară.

Cu referire la prevederile *Codului de executare nr. 443/2004*, și anume art. 156 alin. (1) care prevede că: „Hotărârile judecătorești și hotărârile arbitrale străine se primesc spre executare și se execută numai în cazul în care executarea lor a fost recunoscută și încuviințată conform procedurii stabilite în

¹ <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/full-text/?cid=98>

capitolul XLII din Codul de procedură civilă.” este de menționat că sunt interdependente și urmează liniile directoare ale *Codului de procedură civilă*.

Astfel, operarea modificărilor în cadrul *Codului de procedură civilă* ar alinia într-o măsură deplină prevederile cadrului normativ național la soluțiile *Convenției de la Haga*.

În vederea aplicării corecte și uniforme a *Convenției* în cazurile practice, urmează a fi consultat, ***Raportul explicativ la Convenție***², în care este exemplificat prin spețe practice, fiecare articol al *Convenției*.

3. Principalele prevederi ale proiectului și evidențierea elementelor noi

Prin proiect se propun a fi realizate, cu scop de ajustare, un șir de intervenții în cuprinsul *Codului de procedură civilă*, după cum urmează:

- potrivit art. 461 alin. (1) lit. b) din *Codul de procedură civilă*, procesele cu element de extraneitate în care *bunul asigurat sau locul unde s-a produs riscul asigurat se află în Republica Moldova* sunt de competența exclusivă a instanțelor judecătorești ale Republicii Moldova. Pe cale de consecință, cu referire la asemenea procese, pe plan național, va interveni și un refuz de a încuviința executarea silită a hotărârii judecătorești străine, reieșind din prevederea de la art. 471 alin. (1) lit. c) din *Codul de procedură civilă*. Această soluție vine însă în divergență fațășă cu prevederile art. 17 din *Convenție*, prin care se extind efectele acesteia și cu privire la procedurile derulate în legătură cu un contract de asigurare și reasigurare.

În calitate de argument de drept comparat, reglementările în materia dată din România prevăd că litigiile în care bunul asigurat sau locul producerii evenimentului asigurat se află în România se încadrează la art. 1081 din Codul de procedură civilă român (competența preferențială a instanțelor române), care însă nu exclude posibilitatea stabilirii competenței unei instanțe străine prin acord al părților. Soluția lor se încadrează în optica *Convenției de la Haga*.

Prin urmare, la **art. 461 alin. (1), litera b)** se exclude și se introduce conținutul acesteia la **art. 460 alin. (1)**, prin completare cu **litera b¹**). Art. 460 reglementează competența instanțelor judecătorești ale Republicii Moldova în cauzele cu element de extraneitate, dar nu exclude posibilitatea judecării litigiului într-o instanță străină, dacă astfel este prevăzut într-un acord de alegere a forului.

La fel, art. 460 din *Codul de procedură civilă* nu reglementează competența exclusivă a instanței naționale, respectiv permite încheierea acordurilor exclusive de alegere a forului. De aceea, din **art. 461 alin. (3)** se exclude sintagma „și la

² <https://www.hcch.net/en/publications-and-studies/details4/?pid=3959>

art. 460” pentru racordarea corectă la *Convenție* și la competența exclusivă a instanțelor naționale.

- la **art. 462 alin. (1)** se consideră oportun expunerea în redacție nouă a noțiunii de acord de alegere exclusivă a forului, pentru a fi în conformitate cu art. 3 din *Convenție*. Reglementarea conținută în prezent la art. 462 alin. (1) limitează momentul încheierii acordului - adică *până la pornirea procesului*. Noua redacție prevede expres faptul că acordul poate fi încheiat în vederea soluționării **litigiilor apărute sau care ar putea apărea** în legătură cu un anumit raport juridic civil.

Aceeași reglementare o regăsim și în *Codul de procedură civilă* român, la art. 1.068: „(1) În materie patrimonială, părțile pot conveni asupra instanței competente să judece un litigiu **actual sau eventual** izvorând dintr-un raport cu elemente de extraneitate.”

- Completarea **art. 462 cu alin. (1¹)** se impune pentru a elucida forma acordului de alegere exclusivă a forului, precum și mijloacele de probare a existenței și conținutului acestuia.

- La **alin. (2) al art. 462**, prin completarea cu textul „*41¹ alin.(1) și art. 461*”, competența jurisdicțională în cauzele cu element de extraneitate specificate la art. 40, art. 41¹ alin. (1) și respectiv, art. 461 nu poate fi schimbată la înțelegerea părților. La art. 461 este prevăzută competența exclusivă a instanțelor judecătorești ale Republicii Moldova în procese cu element de extraneitate. O reglementare asemănătoare se regăsește la art. 1.082 din *Codul de procedură civilă* român, ceea ce este în concordanță cu prevederile *Convenției*.

- Norma de la **art. 463** reglementează nestrămutarea locului de examinare a cauzei. Soluția consacrată de aceasta vine în divergență cu prevederea de la art. 6 din *Convenție* și prin urmare reclamă o ajustare corespunzătoare. Astfel, se propune scoaterea cererii de pe rol atunci când instanța judecătorească din Republica Moldova a reținut-o spre judecare, iar ulterior se constată existența unui acord de alegere exclusivă a forului, prin care este investită instanța unui stat străin. La fel, se consideră oportună completarea art. 267 din *Codul de procedură civilă* cu un nou temei de scoatere de pe rol a cererii (**lit. e¹**), atunci când - *instanța a constatat existența unui acord de alegere exclusivă a forului*.

- Completarea **alin. (4) de la art. 469** cu textul: „*prin tratatul internațional la care Republica Moldova este parte actele respective se recunosc fără supralegalizare*” înlătură orice dubii în privința necesității supralegalizării actelor prin apostilare sau alte proceduri asemănătoare, răspândite în practică. Modificare reclamată de art. 18 din *Convenție*:

„Toate documentele transmise sau rezultate în temeiul prezentei convenții sunt exceptate de la obligația de legalizare sau orice procedură similară, inclusiv aplicarea unei apostile.”

- - La **art. 471 alin. (1)**: se completează cu **litera d¹**). Completarea este necesară în contextul prevederii de la art. 9 lit. g) din *Convenție*. Recunoașterea sau executarea unei hotărâri pot fi refuzate dacă aceasta este incompatibilă (nu se conciliază) cu o hotărâre anterioară pronunțată în alt stat membru al *Convenției*, privind aceleași părți și aceleași fapte, doar atunci când hotărârea anterioară îndeplinește toate condițiile necesare pentru recunoașterea sa în statul solicitat. Astfel, prin introducerea acestei norme va fi respectat principiul autorității lucrului judecat, evitând suprapuneri și recunoașteri ale hotărârilor străine în vederea executării a mai multor hotărâri privind aceleași părți și aceleași fapte, avînd același temei. Or, în privința unui litigiul dintre aceleași părți, cu privire la același obiect și avînd aceleași temeiuri trebuie să existe doar o singură hotărâre judecătorească unanim recunoscută, fie ea emisă de instanțele din Republica Moldova, sau din străinătate.

Litera d¹) cu care se completează art. 471 din *Codul de procedură civilă* se referă la situația în care ambele hotărâri au fost pronunțate de către instanțe străine. În acest caz, recunoașterea și executarea hotărârii în temeiul acordului de alegere a forului nu va putea fi refuzată decât dacă sunt îndeplinite următoarele condiții: în primul rând, hotărârea în temeiul acordului de alegere a forului trebuie să fi fost pronunțată după hotărârea incompatibilă; în al doilea rând, părțile trebuie să fie aceleași; în al treilea rând, cauza trebuie să fie aceeași și, în al patrulea rând, hotărârea incompatibilă trebuie să îndeplinească condițiile necesare pentru recunoașterea sa în statul solicitat.

Nu este necesar ca instanța judecătorească să-și fi întemeiat, efectiv, competența prin acordul părților. Articolul 8 din *Convenție* reglementează, de asemenea, situațiile în care instanța de origine, deși desemnată în cadrul unui acord de alegere exclusivă a forului, și-a întemeiat competența pe un alt motiv, de exemplu cum ar fi domiciliul pârâtului.

- **litera e)** se completează în final cu textul „, , *inclusiv situațiile în care procedurile specifice ce au dus la judecarea cauzei au fost incompatibile cu principiile fundamentale ale echității procedurale din Republica Moldova;*”. Completarea de la lit. e) se face din raționamente de apărare a intereselor statului și este în conformitate cu art. 9 lit. e) din *Convenție*.

- Completarea cu **literele g¹) și g²)** asigură transpunerea lit. a) și respectiv lit. b) de la art. 9 din *Convenție*. Litera g¹) prevede că recunoașterea sau executarea pot fi refuzate dacă acordul de alegere exclusivă a forului este nul de drept, pentru orice motiv, inclusiv din cauza incapacității, conform

legislației statului instanței alese (legea statului instanței alese include normele privind alegerea legislației aplicabile din statul respectiv). Totuși, aceasta adaugă, „cu excepția cazului în care instanța aleasă s-a pronunțat cu privire la valabilitatea acordului”, indicând astfel că instanța solicitată nu poate să substituie propria hotărâre celei a instanței alese. Obiectul acestei dispoziții este de a evita deciziile contradictorii cu privire la valabilitatea acordului între state contractante diferite: toate acestea sunt obligate să aplice legislația statului instanței alese și trebuie să respecte orice hotărâre în această privință luată de acea instanță.

Dispoziția „nul de drept” se aplică numai cauzelor materiale (nu formale) de nulitate. Aceasta vizează în principal motivele general recunoscute, cum ar fi fraudă, eroarea, dolul, violența și incapacitatea. Aceasta nu constituie o rezervă sau restricție la cerințele formale prevăzute la articolul 3 litera (c) din Convenție, care definesc acordurile de alegere a forului care intră sub incidența convenției și nu lasă loc pentru legislația națională în ceea ce privește forma.

Conform literei g²) capacitatea este determinată de legea forului (inclusiv normele privind conflictul de legi), fiind vorba despre instanța căreia i se solicită recunoașterea sau executarea hotărârii instanței alese, respectiv a Republicii Moldova. Astfel, având în vedere că lipsa de capacitate ar face, de asemenea, acordul nul de drept în temeiul literei g¹), capacitatea este determinată, în același timp, de dreptul instanței alese și de dreptul instanței sesizate: acordul de alegere a forului este nul de drept dacă o parte este lipsită de capacitate în temeiul oricăreia dintre legislații.

Pentru a decide dacă acordul de alegere a forului este nul de drept, legislația instanței alese trebuie aplicată de instanțele din toate statele contractante, în conformitate cu articolele 5, 6 și 9 din *Convenție*. Cu toate acestea, în cazul capacității, s-a considerat că este prea ambițios să se prescrie o normă privind conflictul de legi uniformă pentru toate statele contractante; în consecință, în temeiul articolului 6 litera b) din *Convenție*, respectiv litera g²), instanța sesizată va aplica, în plus, în ceea ce privește capacitatea, legea desemnată de propriile sale norme privind conflictul de legi.

Prima și cea mai importantă condiție pentru recunoaștere și executare a unei hotărâri judecătorești este existența unui acord de alegere exclusivă a forului care desemnează instanța de origine într-un stat parte la *Convenție*. Astfel, conform anexei nr. 1 la prezenta notă informativă sunt prezentate statele părți contractante ale *Convenției de la Haga*. Datele actualizate pot fi verificate accesând link-ul <https://www.hcch.net/en/instruments/conventions/status-table/?cid=98>, în care este indicată, inclusiv, data intrării în vigoare a *Convenției de la Haga* pentru fiecare țară semnatară.

4. Fundamentarea economico-financiară

Pentru implementarea prevederilor prezentului proiect nu va fi necesară alocarea unor sume de bani din contul bugetului de stat.

5. Modul de încorporare a actului în cadrul normativ în vigoare

În urma adoptării proiectului de lege nu va fi necesară operarea de modificări în cuprinsul altor acte normative.

6. Avizarea și consultarea publică a proiectului

În scopul respectării prevederilor *Legii nr. 239/2008 privind transparența în procesul decizional* proiectul de lege este plasat pe pagina web oficială a Ministerului Justiției www.justice.gov.md compartimentul „*Transparența decizională*”, directoriul „*Proiecte de acte normative*” „Registrul proiectelor de acte normative” și pe platforma www.particip.gov.md.

De asemenea, conform prevederilor art. 20 al *Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative* elaborarea prezentului proiect de lege a fost demarată odată cu publicarea pe pagina web-oficială a Ministerului Justiției la compartimentul „*Transparența decizională*”, directoriul „*Proiecte de acte normative*” a [anunțului privind inițierea procesului de elaborare a proiectului de Lege pentru modificarea Codului de procedură civilă \(asigurarea implementării Convenției de la Haga privind acordurile de alegere a forului, încheiată la 30 iunie 2005\)](#) (nr. de ordine 742) prin care se solicită implicarea tuturor subiecților interesați prin prezentarea propunerilor de rigoare.

În același timp prin scrisoarea Cancelariei de Stat nr. 18-69-8359 din 7 august 2023, proiectul de [hotărâre cu privire la aprobarea proiectului de Lege pentru modificarea Codului de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225/2003 \(asigurarea implementării Convenției de la Haga privind acordurile de alegere a forului, încheiată la 30 iunie 2005\)](#) (număr unic 657/MJ/2023) a fost transmis spre avizare Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene, Ministerului Dezvoltării Economice și Digitalizării și Ministerului Finanțelor.

Prin scrisoarea nr. 03/7170 din 8 august 2023 proiectul a fost expediat în vederea avizării către Curtea Supremă de Justiție, curțile de apel, judecătoriilor, Universității de Stat din Moldova, Camerei de Comerț și Industrie, A.O. „AmCham Moldova”, A.O. „Centrul de Resurse Juridice din Moldova” și A.O. „Institutul pentru Politici și Reforme Europene”.

7. Constatările expertizei anticorupție

Prin scrisoarea Cancelariei de Stat nr. 18-69-8359 din 7 august 2023, proiectul de [hotărâre cu privire la aprobarea proiectului de Lege pentru modificarea Codului de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225/2003 \(asigurarea implementării Convenției de la Haga privind acordurile de alegere a forului,](#)

[încheiată la 30 iunie 2005](#)) (număr unic 657/MJ/2023) a fost transmis spre expertizare Centrului Național Anticorupție.

Prin avizul nr. 06/2/12984 din 17 august 2023, Centrul Național Anticorupție a menționat că potrivit art.25 alin.(1) al Legii integrității nr.82/2017, eficiența cultivării climatului de integritate instituțională și profesională este supusă verificărilor din partea conducătorilor entităților publice, a autorităților anticorupție, a societății civile și mass mediai.

În acest sens, în conformitate cu prevederile art.25 alin.(3) lit.a), art.28 alin.(4) ale Legii prenotate, expertiza anticorupție, în calitate de măsură de control al integrității în sectorul public, se va efectua doar asupra proiectului definitivat în baza propunerilor și obiecțiilor expuse în procesul de avizare și/sau de consultare a părților interesate.

Proiectul propus pentru expertiza anticorupție, nu este însoțit de avizele instituțiilor implicate în procesul de avizare/sinteza recomandărilor recepționate în cadrul consultării publice, fapt ce presupune că ulterior redacția proiectului poate suferi modificări și completări.

Urmare celor expuse, au solicitat respectuos expedierea în adresa Centrului Național Anticorupție a proiectului definitivat, pentru efectuarea expertizei anticorupție.

Prin scrisoarea Ministerului Justiției nr. 03/9135 din 18 octombrie 2023, proiectul de lege pentru modificarea Codului de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225/2003 (*asigurarea implementării Convenției de la Haga privind acordurile de alegere a forului, încheiată la 30 iunie 2005*) a fost remis la avizare repetată către autoritățile vizate și către Centrul Național Anticorupție în vederea expertizării acestuia.

Deși prin raportul de expertiză anticorupție nr. ELO23/9159 din 27 octombrie 2023 au fost constatați anumiți factori de corupție, însă aceasta s-a datorat interpretării eronate a textului de „hotărîre incompatibilă”. Acest termen este utilizat de către *Convenție* care trebuie interpretat în spiritul legislației naționale. În acest sens, prin „hotărîrea incompatibilă” se are în vedere atunci când două sau mai multe hotărîri judecătorești „nu se pot concilia”. Întru evitarea unor astfel de interpretări, a fost ajustat textul „hotărîre incompatibilă” prin substituirea cu textul „hotărîrea care nu se conciliază”.

Toate obiecțiile care argumentau existența factorilor de risc în textul proiectului au fost analizate și inserate în sinteza obiecțiilor și propunerilor la proiect. Astfel, în urma raportului de expertiză a fost ajustat textul de la lit. d¹) cu care se completează art. 471 alin. (1) din *Codul de procedură civilă*.

În concluziile raportului de expertiză se menționează că „Scopul proiectului este ajustarea prevederilor Codului de procedură civilă al Republicii Moldova

nr. 225/2003 la prevederile Convenției de la Haga privind acordurile de alegere a forului, încheiată la 30 iunie 2005.

În procesul de promovare a proiectului, au fost respectate rigorile de asigurare a transparenței decizionale statuate de prevederile art. 8 lit. a)-d) al Legii nr. 239-XVI din 13 noiembrie 2008 privind transparența în procesul decizional. Nota informativă a proiectului a fost întocmită cu întrunirea exigențelor de tehnică legislativă statuate de prevederile art. 30 lit. a)-f) al Legii cu privire la actele normative nr. 100 din 22 decembrie 2017.

Ministru

Veronica MIHAILOV-MORARU

Anexa nr. 1

la Nota informativă la proiectul de lege pentru modificarea
 Codului de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225/2003
*(asigurarea implementării Convenției de la Haga privind
 acordurile de alegere a forului, încheiată la 30 iunie 2005)*

Extras de pe pagina web oficială a Hague Conference on Private
 International Law (HCCH) <https://www.hcch.net/>

Contracting Parties (incl. REIOs and States bound by its approval) to this Convention [Protocol]
 that are also Members of the HCCH (i.e., the Organization) are in **bold**; Contracting Parties that
 are not Members of the HCCH are in *italics*.

Contracting Party*	S¹	R/A/Ap/Su²	Type³	EIF⁴	EXT⁵	Auth⁶	Res/D/N/DC⁷
Austria			Ap ^{EU*}	1-X-2015			D
Belgium			Ap ^{EU*}	1-X-2015			D
Bulgaria			Ap ^{EU*}	1-X-2015			D
China	12-IX-2017						
Croatia			Ap ^{EU*}	1-X-2015			D
Cyprus			Ap ^{EU*}	1-X-2015			D
Czech Republic			Ap ^{EU*}	1-X-2015			D
Denmark		30-V-2018	A	1-IX-2018			D

Contracting Party*	S¹	R/A/Ap/Su²	Type³	EIF⁴	EXT⁵	Auth⁶	Res/D/N/DC⁷
Estonia			Ap ^{EU*}	1-X-2015			D
European Union	1-IV-2009	11-VI-2015	Ap ^{EU}	1-X-2015			D,N
Finland			Ap ^{EU*}	1-X-2015			D
France			Ap ^{EU*}	1-X-2015			D
Germany			Ap ^{EU*}	1-X-2015			D
Greece			Ap ^{EU*}	1-X-2015			D
Hungary			Ap ^{EU*}	1-X-2015			D
Ireland			Ap ^{EU*}	1-X-2015			D
Israel	3-III-2021						
Italy			Ap ^{EU*}	1-X-2015			D
Latvia			Ap ^{EU*}	1-X-2015			D
Lithuania			Ap ^{EU*}	1-X-2015			D

Contracting Party*	S¹	R/A/Ap/Su²	Type³	EIF⁴	EXT⁵	Auth⁶	Res/D/N/DC⁷
Luxembourg			Ap ^{EU*}	1-X-2015			D
Malta			Ap ^{EU*}	1-X-2015			D
Mexico		26-IX-2007	A	1-X-2015			
Montenegro	5-X-2017	18-IV-2018	R	1-VIII-2018			
Netherlands			Ap ^{EU*}	1-X-2015			D
North Macedonia	9-XII-2019						
Poland			Ap ^{EU*}	1-X-2015			D
Portugal			Ap ^{EU*}	1-X-2015			D
Romania			Ap ^{EU*}	1-X-2015			D
Singapore	25-III-2015	2-VI-2016	R	1-X-2016			
Slovakia			Ap ^{EU*}	1-X-2015			D
Slovenia			Ap ^{EU*}	1-X-2015			D

Contracting Party*	S ¹	R/A/Ap/Su ²	Type ³	EIF ⁴	EXT ⁵	Auth ⁶	Res/D/N/DC ⁷
Spain			Ap ^{EU*}	1-X-2015			D
Sweden			Ap ^{EU*}	1-X-2015			D
Ukraine	21-III-2016	28-IV-2023	R	1-VIII-2023			
United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland		28-IX-2020	A	1-X-2015			D,Res,DC
United States of America	19-I-2009						

* (incl. REIOs and States bound by its approval)

1) S = Signature

2) R/A/Su = Ratification, Accession or Succession

3) Type = R: Ratification;

A: Accession;

A*: Accession giving rise to an acceptance procedure; click on A* for details of acceptances of the accession;

A^{EU}: Accession by the European Union

A^{EU*}: State bound as a result of the accession by the European Union

Ap^{EU}: Approval by the European Union

Ap^{EU*}: Bound as a result of the approval by the European Union

A**: Objection

C: Continuation;

Su: Succession;

Den: Denunciation;

4) EIF = Entry into force

5) EXT = Extensions of application

6) Authorities per Convention = Designation of Authorities

7) Res/D/N/DC = Reservations, declarations, notifications or depositary communications